

Lezing: Marcus 7, 24-30

Jezus ging weg en vertrok naar de omgeving van Tyrus. Daar nam Hij zijn intrek in een huis, en hoewel Hij niet wilde dat iemand dat te weten zou komen, lukte het Hem niet onopgemerkt te blijven. Integendeel, er kwam al meteen een vrouw die over Hem gehoord had naar Hem toe, en zij viel voor zijn voeten neer. Ze had een dochter die door een onreine geest bezeten was. Deze vrouw was van Syro-Fenicische afkomst en geen Jodin; ze smeekte Hem om bij haar dochter de demon uit te drijven. Hij zei tegen haar: 'Eerst moeten de kinderen genoeg te eten krijgen; het is niet goed om het brood voor de kinderen aan de honden te voeren.' De vrouw antwoordde: 'Heer, de honden onder de tafel eten toch de kruimels op die de kinderen laten vallen.' Hij zei tegen haar: 'Omdat u dit zegt ... Ga naar huis, de demon heeft uw dochter al verlaten.' En toen ze thuiskwam, lag haar kind op bed en bleek de demon verdwenen te zijn.

Overweging

Hoe beeld je veerkracht uit? Ik zie wel een beweging, iets wat je induwt en dat weer opveert. Maar toen ik dit schilderij van Pekka Halonen zag, dacht ik meteen: ja, dát is nou veerkracht.

Misschien zegt u: he? dit is toch een omgehakte boom... hoezo veerkracht? Dan moet je iets meer weten van de schilder én van Finland in die tijd. Pekka Halonen, de schilder, wordt wel 'de schilder van de Finse ziel', genoemd. Finland is in het echt ook zo als je dat van foto's kent: een onafzienbare hoeveelheid bossen. Als je erheen vliegt, zie je één groene zee van boomkruinen. Halonen hield zó van de rust en eenvoud van het Finse platteland, dat hij midden in het bos, bij een meer, een atelierwoning bouwde, waar hij helemaal zelfvoorzienend leefde, een heel systeem van voedsel en recycling. Daar leefde hij met z'n vrouw en hun 8 kinderen. Dat ongerepte legde hij als geen ander in zijn werk vast. U kunt dat nog tot 16 augustus in het Rijksmuseum Twenthe in Enschede zien.

Maar rond die tijd rukte in Finland hetzelfde op als in heel Europa: industrialisatie - steeds meer fabrieken. Daarvoor was ruimte nodig, liefst aan rivieren. Dus werden er hele stukken bos gekapt. U snapt dat dat Halonen veel pijn deed. Deze grote den, die hij vaak had staan bewonderen, kwam hij op een dag zó tegen: omgehakt. Hij besloot die boom zo natuurgetrouw mogelijk te schilderen - als teken van protest. Die omgehakte boom gaf hem veerkracht. Dat moet iedereen zien! En het werkt: hij schildert die boom zo dichtbij dat je ineens geen toeschouwer op afstand meer bent, maar zelf midden in de natuur staat. 'Weet je wel wat we aan het doen zijn?' vraagt hij zo aan ons. Dit schilderij versterkt zijn activistische boodschap: je kunt niet om de vernietiging van de natuur heen kijken. Dit schilderij is nu Fins nationaal erfgoed geworden, symbool om veerkracht te hebben tegen verwoesting van de natuur. Een leermoment, zeg maar.

Ik vroeg een paar mensen wat veerkracht voor hen is. 'Veerkracht', zei een, 'is leren omgaan met tegenslag, zodat je door kunt gaan'. Léren omgaan met tegenslag - maar hoe leer je dat, vroeg ik.

‘Dan moet je kijken naar het grote verband, niet vast blijven zitten in die tegenslag’. Dat vond ik mooi: aan veerkracht kun je werken, open staan om iets te leren. Het is dus niet een karaktereigenschap die je hebt of niet, maar een weg, een proces, je kunt het ontwikkelen en versterken. Dan moet je wel een groter verband zien. En letten op de anderen die er een rol in spelen.

Dat past precies bij het bijbelverhaal voor vandaag, twee mensen, Jezus en de vrouw, ontmoeten elkaar en bij allebei gaat het om veerkracht en hoe die gaat. Het begint met Jezus, die over de grens van Israël heengaat naar een buurland. Waarom? Hij zat er even doorheen, hij was óp, proef ik bij Marcus die dit vertelt. Dat is niet zo gek natuurlijk: er komen, vertelt Marcus, grote aantallen mensen naar Jezus toe, ze willen dat hij ze aanraakt, geneest, of ze willen weten wat hij komt vertellen, ze vragen maar door over dat nieuwe begin van God waar hij over praat, ‘Gods Koninkrijk’, wat is dat dan? En ze zeggen, soms ook kritisch: het is zo anders dan we in de kerk horen, van onze leraren, hoe zit dat? Jezus staat constant op scherp. Niet zo gek dat je dan even op raakt, vind ik. Marcus vertelt dat hiervoor ook al: Jezus’ veerkracht is op.

Hij is nu, vertelt Marcus, even op een plaats die niemand mag weten. Maar het werkt niet: er komt een vrouw naar hem toe. Zij is juist vól veerkracht. Hoe is dat gekomen? Zij heeft een ziek kind – het kind kent zichzelf niet meer, zegt de hele dag rare dingen. Volgens mij is een chronisch ziek kind, dat ook nog onbereikbaar is, een van de moeilijkste dingen die je als moeder en vader kan overkomen. Ik stel me zo voor dat ze eerst helemaal kapot was, net als Halonen bij die boom. Maar juist dan geeft de band met haar kind, de liefde ervoor, haar energie en veerkracht: dit hoort toch niet, ik wil wat doen. En 1al was ze geen Joodse, toch heeft ze zoveel over die Jezus gehoord, dat ze hem opzoekt – zelfs als hij zich verstopt.

Maar Jezus is nog niet zover. Narrig zegt hij tegen haar: ‘Dat is niet voor buitenlanders. Eerst het eigen volk, de kinderen. Dan pas de honden’. Pats. En daar moet je bij bedenken dat het niet om onze honden gaat, bij ons zijn honden bijna volwaardige familieleden, maar om de zwervhonden die in elke dorp rondliepen, nog steeds trouwens in het Midden-Oosten. Dáár vergelijkt hij haar mee. Zij reageert ad rem: ‘Dat u me met een hond vergelijkt – oké, maar die eten toch de kruimeltjes die de kinderen laten vallen?’ Alsof ze zegt: kijk er eens anders naar, zie het grote verband, vindt u niet dat mijn dochter ook hoort te leven?

En die veerkracht opent Jezus de ogen, zij herinnert hem, denk ik, aan zijn eigen dromen en vergezichten, weet u wel: van niemand opzij gezet. Ineens ziet Jezus dat – en hij voelt: dat wil ik toch helemaal niet, grenzen trekken tussen mensen. Ik was mezelf even kwijt! En dan krijgt Jezus weer veerkracht en kan hij de demonen de baas.

Ik vind dit een prachtige tekening van veerkracht - voor Jezus en deze vrouw. Het heeft te maken met een groter verband zien, een droom, een visioen waar we voor gaan, vrede op aarde en niemand aan de kant gezet. Iedereen, ook kleine ménsen, krijgen een kans om te leven. Daar zijn mensen voor nodig die zeggen: wij zijn er ook nog! En waar ieder iets doet dat de wereld een stukje beter en minder grimmig en gewelddadig maakt dan nu. Met kleine dingen, ik merk in onze tijd steeds vaker dat mensen graag iets doen om het leven van een ander beter te maken. Als taalmaatje, Repair-Café-er, ouderenbezoeker, bij de voedselbank.

Ramsey Nasr, de schrijver en dichter, heeft een mooie term om je daarin te oefenen: radicale empathie. Radicaal betekent niet wat wij er vaak van maken, fanatiek, doorgeslagen, ‘radicaal rechts’ maar ‘radix’ is Latijn voor ‘wortel’, dus radicaal wil zeggen: zoals een boom z’n wortels heeft in de aarde, zo zijn wij geworteld in de schepping, onze wortels gaan terug naar de menselijkheid van de goede schepping, waar we de aarde samen delen en verzorgen. Radicale

-

empathie is dat je buiten je eigen comfortzone stapt om de pijn van de ander te ontdekken, en wat voor perspectief zij of hij heeft.

Je spant je in om te zien wat er niet klopt. Daarvoor moet je eigen bubbel doorbreken. We hebben vaak zo'n afgebakend, beschermd leven: 'onze kerk', 'onze familie'. Nee, natuurlijk kan niemand het leed van de hele wereld op zich nemen, maar.... als zelfs niemand een klein stukje pakt, en een ander een ander stukje, en weer iemand nog een, dan blijft alles zoals het is. Buiten je eigen bubbel betekent ook: luisteren naar groepen of mensen die ver van je afstaan. Je eigen vooroordelen loslaten, je eigen morele gelijk niet op tafel gooien (zeg maar denken in kinderen en honden), en een echte ontmoeting opbouwen. Ik leerde een mooie zin van de Iraans-Nederlandse cabaretier Saman Amini, hij was pas op tv bij Margje Fikse en twee weken terug uitgebreid in De Volkskrant – hij zei: we moeten stoppen met "ja maar" zeggen. Hebt u een idee hoe vaak u 'ja maar' zegt op een dag? ... Het viel mij eerlijk gezegd van mezelf heel erg tegen...

Voor zijn theaterprogramma Integratieplan versie 2: Alles is perspectief nodigde Amini Jimmy uit, een van de Malievelddemonstranten tegen AZC's. Hij merkte dat die jongen niet zoveel verschilde van zijn moeder, die in Iran zei: 'Waarom sturen we geld naar Libanon? We hebben onze eigen problemen!' Eigen volk eerst', zegt Amini, is iets heel menselijks. Je denkt aan je eigen groep – en dat is goed. Jimmy wil zijn eigen moeder en zussen beschermen. Mooi! Als je dan 'ja maar' zegt, suggereer je dat het niet goed is. Einde gesprek. Amini zegt: begin met luisteren. Achter Jimmy's woede zit pijn. Jimmy vertelde Amini: 'Marokkanen beroofden mijn oma en mishandelden haar vreselijk!' Amini zei: 'Ik wou meteen zeggen: ja, maar niet alle Marokkanen zijn zo, er zijn heus ook aardige! Maar dan ontken ik wat jongen voelt. Dus zei ik: 'Wat erg man, hartstikke rot voor je oma. Hoe gaat het nu met haar?' En zo begon er een gesprek, breng ik het terug naar menselijke proporties', zegt Amini. Mensen als Jimmy hebben het gevoel dat ze hun thuis verliezen. 'Maar dat gevoel ken ik ook maar al te goed', zegt de vluchteling Amini. 'Dat doet pijn, geeft trauma's, weet ik uit ervaring. Vraagt rouwen. Dus als mensen zeggen: 'Ik herken niks meer in m'n wijk', moeten we daarnaar luisteren, ons ook afvragen: komen de lasten van migratie niet heel eenzijdig op sommige wijken en buurten neer? Radicale empathie heeft ook een politieke en activistische kant!

Zo kreeg Amini veerkracht. En ik denk dat wij die ook vinden door hier te zijn, samen te luisteren naar oude verhalen en te duiken in de vergezichten die Jezus bij Jesaja ontdekte en hoe hij ze invulde. En gelukkig was Jezus soms ook even óp – dat is dus ook niet raar. Maar blijf ermee aan het werk!

Het mooie van een kerkdienst is dat je daar ervaart wat De Dijk al in 2006 zong:

Natuurlijk zijn er zijn eikels,
Er zijn drabbers en zeikers,
Tirannen foute mannen,

maar:
Wij zijn er ook nog
Wij zijn met de meesten
Met mensen die snappen hoe je als vriend
Door de verschillen heen over grenzen
Elkaar recht in de ogen kunt zien!

© Rien Wattel, 5 juli 2026